

NOVÝ ŽIVOT

PAPEŽ PIUS XII. A ČESKÝ NÁROD

ZDENĚK EHLER

Slovo »mír« zní z italského jména Pacelli, s nímž se narodil a žil dnešní svatý Otec do 2. března 1939, když — před šestnácti lety — se stal papežem Piem XII. Avšak mír neměl být životním údělem tohoto velkého představitele generace, která zažila dvě světové války a která se s úzkostí obává třetí.

Bylo to roku 1917, uprostřed vřavy první světové války, co se jméno Eugenio Pacelli po prvé objevilo na scéně mezinárodní veřejnosti. A bylo to v souvislosti s mírem. Papež Benedikt XV. se tehdy rozhodl předložit hlavní návrh na mír. K nejchoulostivější části svého plánu, k jeho projednávání s německou vládou, vybral Eugenia Pacelli, svého nadějného oblíbence. Mladý prelát prošel bitevními liniemi z Itálie do císařského Německa, kde svůj první významný úkol vykonal jak nejlépe bylo možno. Zhostil se ho s nemalým osobním úspěchem, třebaže přivoditi mír mu dopřáno nebylo.

Papežův mírový návrh ztroskotal, uvedl však nadaného vatikánského diplomata na dvanáct let do nejtěsnějšího styku s problémy Střední Evropy, uprostřed nichž v roce 1918 se zrodilo svobodné Československo. Zůstal v Německu, jako nuncius v Mnichově, kde roku 1919 zažil osobní zkušenost s komunismem. Když se vlády nad městem zmocnily na několik týdnů sověty demoralisovaných vojáků, byl budoucí papež jediným diplomatem, který Mnichov neopustil, ale setrval na svém působišti. Svou nebojácností a lidskou laskavostí vzbudil úctu u všech, i u mnichov-

ské vlády sovětů, ba dokonce i u tlupy loupežících vojáků, kteří vpadli do nunciatury a zase v pokoji odešli, překonání jeho laskavým přijetím. Z Mnichova populární nuncius brzy přesídlil do Berlína, kde působil až do roku 1929, do doby, kdy berlínské ulice už duněly pochody hnědých hitlerovců.

Tak se Eugenio Pacelli stal mimořádným znalcem Střední Evropy. Z Berlína byl povolán zpět do Vatikánu, aby převzal nástupnictví po kardinálu Gasparriim jako státní sekretář, takže kromě rodné Itálie se jeho přímá životní zkušenost vztahuje převážně ke Střední Evropě. Po dvanáct let se tam pohyboval ve styku se všemi oněmi živly a proudy, jež byly rozhodné pro osudy českého národa od roku 1917 až po dnešní dobu.

Období, za něhož kardinál Pacelli stál v čele vatikánského státního sekretariátu, vyznělo v nejlepší shodu mezi československým státem a papežskou kurií. Hákový kříž se vznášel nad Evropou a nebezpečí, jež z toho plynula, sblížila všechny demokraty u nás s nositeli kříže Kristova. Období výbušného protikatolictví z první poloviny let dvacátých bylo u nás odkázáno do historie a nezapomenutelný katolický sjezd v Praze roku 1935 se stal symbolem dobré shody mezi Vatikánem a pražskou vládou.

Za nedlouho poté nadešla doba velkých zkoušek pro katolíky ve Střední Evropě a pro naši vlast. Německo vřelo nacistickým novopohanstvím a Hitlerova vláda porušovala konkordát z roku 1933, osobní to dílo kardinála Pacelli, tak těžce, že roku 1937